

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Familien Hausen

Meddelt af

Josef Fischer.

Særtryk af

TIDSSKRIFT

FOR

JØDISK HISTORIE OG LITERATUR

REDIGERET AF

JOSEF FISCHER og JULIUS SALOMON

UNDER MEDVIRKNING AF

D. SIMONSEN

FØRSTE BIND — HEFTE 1

UDGIVET AF DANMARKSLOGEN

U. O. B. B. 712

I KOMMISSION HOS
LEVIN & MUNKSGAARD

KØBENHAVN

1917

JOEL LEVIN NATHANSONS OPTEGNELSER
om
FAMILIEN HAUSEN m. m. ¹⁾
MEDDELT OG FORSYNET MED ANMÆRKNINGER
AF
JOSEF FISCHER.

Meyer, Søn af Moses Hausen²⁾ fra Frankfurt a. Main, var første Gang gift med Hewle fra samme By af Fa-

¹⁾ Disse Optegnelser findes i det mosaiske Trossamfunds Bibliotek i et lille Hefte paa 22 Sider, skrevet paa Tysk med hebraisk Skrift i Kursiv. Til Forfatteren kan man slutte sig baade af Skriften og af den Bemærkning i Teksten: »da jeg — i Marts 1818 — flyttede fra København«. Det var Etatsraad M. L. Nathansons Broder Joel Leidesdorf, eller som han kaldte sig i det borgerlige Liv: Joel Levin Nathanson. Som ungt Menneske kom han fra Altona, hvor han blev født 20. Aug. 1774, til København for at lære Handelen hos Morbroderen David Amsel Meyer, hvor han forblev til 1800, da han etablerede sig i Helsingør og den 11. Juni 1801 fik Borgerskab som Marskandiser. Senere anlagde han der et Lysestøberi, som han drev lige til sin Rejse her fra Landet. 1806 blev han gift med Moses Melchiors Datter Susanne; som i 1803 var bleven Enke efter Jacob Ballin. Inden et Aars Forløb mistede han Hustruen, som efterlod ham 4 smaa Børn af sit første Ægteskab og et Barn paa nogle Uger af det andet. Saa blev han Aaret efter gift med Judithe, Moses Rubens Datter, fra Helsingør. Hun døde 17. Maj 1815 i Helsingør. Tre Aar efter hendes Død flyttede han til Altona, hvor han blev gift for tredje Gang, og døde, 92 Aar gl., den 10. Nov. 1866.

²⁾ Meyer Hausen er identisk med Meyer Moses, som den ¹⁵/₁₀ 1728 fik kgl. Tilladelse til at nedsætte sig her i Byen. Han tog ¹¹/₁₀ 1730 Borgerskab til at drive Fabrikation af »Plöds og Guldtraad«. I Aaret 1733 gik han i Kompagni med Moses Nathan, kaldet Leidesdorf (S. 52, Note 2), fra Altona, som den 7. Juli 1732 havde taget Borgerskab til at anlægge en Fabrik af »Guld og

milien Stern,¹⁾ og har etableret sig i København. I dette Ægteskab har han faaet en Datter, Brendl, som omkring 1748 blev gift med Amsel Hausen,²⁾ Faderen

Sølv-Galuner«. (Se min J. C. E. Michaelsens Forfædre 24, Nr. 21 og Mindeskrift 137, 143, 144, 165, 167, 168, 169, 170).

Baade han og Moses Nathan var virksomme Forstandere for den jødiske Menighed, og det var ogsaa dem, der i Forbindelse med Salomon Joseph Unna sørgede for Kirkegaardens Udvidelse. De havde mange Forhandlinger om Sagen med Magistraten, før det lykkedes dem ved Skøde af 30. September 1768 at erhverve det ønskede Jordstykke. Det var ogsaa Meyer Moses, som Heinrich Heines Grandonkel, den mærkelige Simon von Geldern, bærede med sit Besøg, da han paa en af sine mange Rejser i Aaret 1756 gæstede København.

Meyer Moses var Søn af Moses Hausen, som døde ^{25/10} 1716 i Frankfurt a. M. (Horovitz, Die Inschriften des alten Friedhofes der israelitischen Gemeinde zu Frankfurt a. M. No. 1675). Broder til Moses Hausen var Jacob Meyer i Altona, Vekselerer og dansk Arméleverandør, som var Fader til nedennævnte Amsel Jacob Meyer (Michaelsen No. 15, 16 og Mindeskrift 160, 165). De havde en Søster, Jutle, gift med Jacob Israel Levy, som døde ^{7/10} 1750 i Frankfurt a. M. (Inschriften No. 2694). De var Børn af Meyer Abraham Hausen, som ifølge Jacob Meyers Underskrift og Indskriften paa Gravstenene (Inschriften No. 1675, 2694) 1689 led Martyrdøden i Frankfurt a. M. (Dietz, Stammbuch der Frankfurter Juden 148, og velvillig Henvisning af Hr. Prof. D. Simonsen).

Meyer Moses havde, saavidt bekendt, en Broder, (Abraham) Moses, som døde i en ung Alder i Büdingen i Nærheden af Frankfurt a. M. En Søn af denne (Abraham) Moses, Abraham, boede nogle Aar her i Byen, hvor han blev opdraget hos Farbroderen, og døde 1801 i Altona (Mindeskrift 167, No. 22). Desuden omtales i hans Testamente, som der nok vil være Lejlighed til at komme tilbage til, en Broder Amsel og Søstrene Pesche og Hindche.

¹⁾ Datter af Jacob Stern-Bing (Gravsten). Forbindelsen Stern-Bing kan findes hos Dietz 31, No. 48. Isac Bing boede i Huset »zum Stern«. Hewle døde ^{9/4} 1745 i K. (Gravsten).

²⁾ Amsel Hausen kaldtes i det borgerlige Liv Amsel Jacob Meyer. Han var Søn af ovennævnte Jacob Meyer i Altona og Hustru Jochebed, som var Datter af David Hildesheim. I sit første Ægteskab med Nathan Mendel Leidesdorf fik hun føl-

til David Hausen,¹⁾ som drev Handel i stor Stil. Brendll døde omkring 1763.²⁾ Amsel blev i 1764 gift igen med sin Broderdatter Hizl, Datter af Leb Hausen³⁾ i Altona.

gende Børn: Nedennævnte David Nathan, — Moses Nathan, Plyschfabrikant og Købmand i København, Associé af Meyer Moses Hausen (S. 51, Note 2), — Datteren Béle, første Hustru af Joseph Simon von Essen i Altona, Stamfader til Familien af samme Navn ogsaa her i Landet, — og Nathan Nathan, som blev født efter Faderens Død (Joel Levin Nathansons Brev af ^{30/11} 1863 i Trossamfundets Bibliotek). Amsel Hausen tog Borgerskab den 19. Maj 1749 og drev en betydelig Forretning, nærmest i Fortsættelse af Svigerfaderens Virksomhed, som han overtog (se Michaelsen 23, No. 16 og Mindeskrift 34, 144).

1) Hofraad David Amsel Meyer.

2) 14. November 1763 (Gravsten).

3) Levin Jacob Meyer fortsatte sammen med Broderen, Israel Meyer, Faderens, Jacob Meyers, Virksomhed i Altona. Han var 3 Gange gift og havde ifølge Overlevering i Familien 28 Børn, dog kendes kun 17 af dem ved Navn. I sit første Ægteskab med Rechel Sturm, død 1748, fik Levin følgende Børn: Serle, gift med Amsel v. Halle i Frankfurt a. M., — Hitzelia, gift med Amsel Jacob Meyer, — Nathan Levin Meyer, Grosse-
rer i København, gift med Judithe Raphael, — og Gelle, der døde 1745 som Barn. I det andet Ægteskab, med Minka Leidesdorf, død 1764, fødtes: Jochebed (Jacobine), gift første Gang med Fætterten, nedennævnte Moses Amsel Meyer, og anden Gang med Farbroderen Israel Jacob Meyer i Altona, desuden Salomon og Israel, som døde i ung Alder henholdsvis i 1763 og 1764. Resten af Børnene fødtes i det tredje Ægteskab, med Röschen Leidesdorf, Søster til No. 2: David Hirsch Meyer, Vekselerer i Altona, — Edel, gift med Vekselerer i Hamburg Hirsch Fränkel, hvis Datter Emilie var gift i København, første Gang med Moses Israel Cohen, anden Gang med Joel Israel Brandes, — Jacob Levin Meyer i Altona, — Egle (Elkele) var ligeledes gift i København, med Marcus Levin Kalisch, — Malke, først gift med Salomon Hartvig v. Essen, anden Gang med Simon Jacob jun., — Merle, gift med David Moses Nathan (Leidesdorf) i Hamburg, — Rachel, gift med Urtekræmmer i København Marcus Moses Salomonsen, desuden tre Børn, som

I sit første Ægteskab fik Amsel følgende Sønner: Moses, ¹⁾ David ²⁾ og Salomon ³⁾, foruden flere Døtre; blandt disse var ogsaa Hizl. ³⁾ I det andet Ægteskab fik han mange Børn. ⁴⁾ Amsel døde 9. December 1798, den anden Hustru døde mellem 1818 og 1821. ⁵⁾

Meyer Hausens anden Hustru var Edel, Datter af Bendit Scheyer, kaldet Beyfus, fra Frankfurt a. Main.

døde i en ung Alder: Josva David, død 1776, — Isac, død 1786, og Malka Zipora, død 1789. Levin Jacob Meyer levede endnu 8 Aar som Enkemand og døde den 29. Juni 1790 (Jokel Simon Jacobs Optegnelser i det mosaiske Trossamfunds Bibliotek og Gravskrifter i M. Grunwalds Hamburgs deutsche Juden).

¹⁾ Den førømtalte Moses Amsel Meyer. Han var født 13. Juli 1753 i K., tog 23. Aug. 1773 Borgerskab som »Jøde«, den ³/₁₀ 1774 som Grosserer — maaske den første Jøde med Grossererborgerskab — og etablerede sig sammen med Broderen David, den senere Hofraad. Sin Fritid anvendte han til teologiske Studier og holdt en lærd Mand i sit Hus til at studere sammen med. En af disse, Meyer Isac fra Litauen, har efter hans Død udgivet to hebraiske Værker til Minde om sin Velgører, ligesom M. Mielziner af Taknemlighed mod den længst afdøde Klausstifter tilegnede ham sit i 1859 udgivne Arbejde »Die Verhältnisse der Sklaven bei den alten Hebräern«. Moses døde i ung Alder den 28. Juni 1782 (Extraskatter for 1762 og Minde-skrift 160, 165, 171).

²⁾ David Amsel Meyer og Salomon Amsel Meyer omtales senere.

³⁾ Foruden Hitzelia og Jochebed, som omtales senere, havde Amsel Meyer kun een Datter i første Ægteskab, Hewle, som blev gift med Michael Rothschild, Lærer og Bisidder i Rabbinatet i K. En Søn, Meyer, født ²/₈ 1761, døde i ung Alder.

⁴⁾ Nathan Amsel Meyer, født 1767, gift med Sara Raphael (Leidesdorf), — Rachel, født 1768, gift første Gang med Jacob Rée, anden Gang med Levin Joseph v. Halle, — Brendel, født 1775, første Gang gift med Salomon A. Meyer, Fader til Maleren Ernst Meyer, anden Gang med Gottschalk Salomon (Moisling), — Jacob Amsel Meyer, født 1776, gift med (Zipora) Sophie Meyer (Moisling), — Hanna, født 1777, gift første Gang med Nathan Jacob (Moisling), anden Gang med Isac Heyman Levy (Kok), — og Merle, født 1779, gift med Abraham Meyer (Moisling).

⁵⁾ Hitzelia Meyer døde, 73 Aar gammel, 25. April 1819.

Edel var Enke efter Joseph, Søn af Behrend Cohen,¹⁾ som var etableret i Hamburg. I sit første Ægteskab havde Edel følgende Børn: Gitel, Knendl, Bendit, Nathan og Philip Cohen. Gitel blev gift med Enkemanden Nathan, Søn af David Leidesdorf²⁾ i Altona, som var Fader til Joseph Nathan David,³⁾ David Leidesdorf, Bendit Ber og Egla.⁴⁾ Den sidste blev gift i København med Enkemanden Chajim Königsberg-Heyman Gerson,⁵⁾ Vekselmægler, og fik flere Børn.⁶⁾

1) Behrend Cohen kaldtes i det borgerlige Liv Behrend Salomon. Han var den bekendte Forstander og Legatstifter i Hamburg, hvor han døde $27/3$. 1728. Sønnen Joseph døde $24/1$ 1739. (Se om ham »Die Memoiren der Glückel von Hameln«, ed. Kaufmann S. 257; Brann, Monatsschrift 1896, S. 220; D. Simonson i Branns Monatsschrift 1906, S. 104; Duckesz, Chachme A. H. W., S. 20; Grunwald, Gravskrifter No. 465, 484.)

2) David Leidesdorf var ogsaa Fader til Søstre Minka og Röschen, gift med Farbroderen Levin Jacob Meyer (S. 53, Note 3). Nathan David, første Gang gift med Pesche Lea, f. Poppert, død 1. November 1753, døde i Altona 16. April 1776, Enken Gitel 22. September s. A. (Jokel Jacobs Optegnelser og Grunwald, Gravskrifter No. 2493, 2520/21.)

3) Joseph Nathan David var født 5. Marts 1758 i Altona, fik 23. August 1782 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig her i Byen, tog 20. Januar 1783 Borgerskab som »Jøde«, snart efter forandret til »Grosserer«, og blev en meget velstaaende Mand. Han døde 30. Juni 1830. I Testamentet har han fastsat, at 20,000 Rdl. skulde tilfalde det mosaiske Trossamfund som Legat, og en Del af Legatets Renter skulde udbetales Enken efter den for længst afdøde Rabbiner Jacob Emden i Altona. (Fortegnelse over . . . Legater I, 57) Den fjerde Broder, Isac Nathan David, omtales senere.

4) Emilie Nathan David kaldes paa Gravstenen »Edle«. Hun var født 24. Okt. 1777.

5) Heyman Gerson fik Lejdebrev 14. Aug. 1789, blev første Gang gift med Samson Melchiors Datter Sprinzche, som døde, 26 Aar gl., den 1. November 1797. (Albert Heckscher, Stamtavlen Melchior, S. 16, No. 3. A, hvor Navnet »Lea« maa rettes til »Esperance«; Gravsten, Folketællingslister for 1787). Heyman Gerson havde ogsaa sin Moder her i Byen, hun døde den 16. April 1794 og kaldes paa Gravstenen Reizche, Enke efter Gerson fra Königsberg. Heyman døde $30/5$ 1839, 73 Aar gl.

6) Augusta Emilie, født 22. November 1815, som blev gift

Meyer Hausen fik i andet Ægteskab følgende Børn: Amsel, kaldet Amsel Celle, Sara, Mirjam og Merle. Amsel blev gift med Berman Bochums Datter Jachet fra Celle, hvor han først var etableret, derefter flyttede han til København. Hans Børn var: Meyer, Berman, Mirjam og Frumche, desuden flere Døtre. Han døde i Tiden 1792—95 i Paaskedagene. ¹⁾ Hustruen overlevede ham i mange Aar, ²⁾ de døde begge i København. Sønnen Meyer rejste til Norrköping i Sverige, hvor han døde efter nogle Aars Forløb. Berman blev gift med Kusinen, Elias Delbancos Datter, ³⁾ og har etableret sig sammen med Daniel, Søn af Salomon Fürst, ⁴⁾ der var Søstersøn af Brødrene M. J. & A. Philipsen. ⁵⁾ De handlede under Firmaet Meyer & Fürst. En af hans Søstre blev gift med en Guldsmed,

med cand. jur. Carl Ludvig Bull, døde 20. Aug. 1872, og Grosserer Nicolai Gerson. Hofraad Georg Gerson var født i det første Ægteskab.

¹⁾ Amsel Meyer, kaldet Anschel Celle, blev kun 52 Aar gl.; han døde 28. April 1796, Aftenen til den 7. Dag Pesach, og blev begravet den paafølgende Dag. (Gravsten.)

²⁾ Jachet (Jacobine) Meyer døde den 18. Nov. 1847, 94 Aar gl.

³⁾ Rachel (se Ernst Henriques, Stamtavlen Henriques 2. B.) Berman blev, efter i ung Alder at have mistet Faderen, opdraget i Huset hos Elias Delbanco (Folketælling 1801).

⁴⁾ Salomon Daniel Fürst var gift med Rechel, Datter af Philip Moses Nathan, hvis Børn har antaget Navnet Philipsen (Mindeskrift 169). Rechel fandtes druknet ved Knippelsbro og begravedes 14. Februar 1793. (Begravelsesselskabets Protokol, S. 168) Børnene Daniel, Moses, Isac og Jacob blev opdragte hos deres Morfader (Folketælling 1801). Faderen sad 1787 arresteret i Slutteriet (Folketælling 1787), i hvilken Omstændighed Grunden til Hustruens tidlige og unaturlige Død maa søges. Han levede i senere Aar i Fredericia, underholdt af Sønnerne, og døde der 30. Aug. 1815 (Fredericia Ministerialprotokol).

⁵⁾ Moses Jacob og Aron Philipsen fortsatte Faderens Forretning i Silke- og Klædevarer paa Hjørnet af Pilestræde og Kronprinsensgade.

som boede i Verdunstræde [Fortunstr.] i København.¹⁾ De øvrige Søstre var maaske ogsaa bleven gift.

Meyer Hausens Datter Mirjam blev 1767 gift med Juda Bergl i Altona, som havde en Tallotteri-Kollektion. Han havde flere Børn og døde omkring 1816, Enken døde omkring 1831.

Meyer Hausens anden Datter, Sara, blev gift med Meyer, Søn af Isac Schauchet i København,²⁾ og fik følgende Børn: Serlche, Mirjam, Salomon,³⁾ Jacob,⁴⁾ Süssl⁵⁾ og Isac. Serlche blev gift med Heyman Bing i Kbhvn., Papirhandler,⁶⁾ Mirjam med Leser, Søn af Isac Nyborg, etableret i Jylland. Mirjam døde i Jylland i sit Ægteskabs første Aar.⁷⁾ Af Saras Sønner blev

¹⁾ Frederikke (Amsel) Meyer blev gift med Guldsmed Abraham Jacob Gumpert — han boede en Tid i Fortunstræde —, der var Søn af Jacob Berendt G., som ved kgl. Resolution af 11. Marts 1796 fik Tilladelse til at nedsætte sig i Slagelse og at handle med indenlandsk Alenkram, Ostindiske og Chinesiske Varer. (Sjæl. Reg. No. 231.)

²⁾ Meyer Isac var født 1741 i K. og døde 18. December 1800. (Mindeskrift 144, 160, 168.) Sara døde 9. Marts 1824, hun var født den 12. Juni 1755.

³⁾ Salomon Meyer var Kirkebetjent og døde den 21. Novbr. 1843, 73 Aar gl.

⁴⁾ Jacob Meyer døde som Partikulier den 15. Marts 1851, 75 Aar gl.

⁵⁾ Süssl er identisk med Alexander Meyer, født 1779, var »Skibstømmermand« og døde 11. Juni 1823.

⁶⁾ Heyman Jacob Bing var 1776 født i Amsterdam, indvandrede ca. 1800 og grundlagde 1803 sammen med Svogeren, Levin Isac Kalisch, en Skole for den jødiske Ungdom. 1820 aabnede han en Bog- og Papirhandel, som senere overgik til Sønnerne. Han døde 10. Marts 1844. (M. L. Nathanson, Historisk Fremstilling af Jødernes Forhold og Stilling, S. 105; Mindeskrift 56, 97, 168)

⁷⁾ Mirjam, gift med Lazarus Isac i Viborg, døde sidstnævnte Sted den 6. September 1800 og begravedes i Fredericia. Manden, som blev gift for anden Gang med Birgitte Hertz fra Fredericia, var Købmand i Viborg, men levede de senere Aar hos Børnene i Aarhus, nogen Tid i Randers, hvor han døde, 78 Aar gammel, den 29. Juni 1834. (Protokol for den jødiske

kun Isac gift. Han ægtede sin Kusine Perlche,¹⁾ Datter af Salomon, Søn af Isac Schauchet, og drev en Klædehandel. Hun havde en Formue af 6000 Rbdl., efter daværende Kurs ca. Bco. 5200.

Meyer Hausens Datter Merle blev gift i Hamburg med David Kiel,²⁾ som imidlertid var flyttet til København.³⁾ De fik flere Børn, hvoraf den ene, Nache, blev gift med Kalman, Søn af David Cohen i Altona. Han var Pantelaaner og døde i Oktober 1826, Enken døde meget senere. En Del af sin Formue efterlod hun Broderen, Moses, og stiftede et Legat paa 15,000 Bco. Denne Moses døde i København i December 1859.⁴⁾

Desuden blev 1813 en Datter gift i København med Menighed i Viborg, Begravelsesprotokol for Randers, Ministerialprotokol for den jød. Menighed i Aarhus.)

¹⁾ Isac Meyers Hustru Perle døde 1. Sept. 1829; hun var Datter af Købmand Salomon Isac, ogsaa kaldet Isacsen, og var født 1773. Manden, Hosekræmmer Isac Meyer, født 1783, døde 22. December 1855 (Folketælling 1787, Ministerialprot.). Om de af Isac Meyer stiftede Legater se Fortegnelse I, 108.

²⁾ David Levin Cohen var Søn af Levin Joachim Cohen, »Schutzjude« i Kiel, og Hustru Susanna Samson. Han var født 1749, lærte Handelen hos Faderen, etablerede sig i Kiel, efter at Faderens Privilegier ved Resolution af 15. Juni 1774 var udvidede til ogsaa at gælde for Sønnen. Han ansøgte om Tilladelse til at holde aaben Bod — ogsaa udenfor Markedsdagene —, men det blev ham nægtet. Saa ansøgte han 1780 om Bevilning til at indrette et Sæbesyderi og Lakfabrik, hvorfor han ønskede, at Farbrødrene, Abraham Joachim og David Joachim Cohen, skulde faa Tilladelse til at flytte fra Hamburg til Kiel for at støtte Anlæggene med deres Kapital, men Ansøgningen blev afslaaet. Han flyttede saa 1782, da det begyndte at gaa tilbage for ham — særlig som Følge af de skærpede Bestemmelser mod Jøderne — til Hamburg. (Jokel Jacobs Optegnelser og Moritz Stern: Die israelitische Bevölkerung der deutschen Städte, II, Kiel, S. 13 og flg.)

³⁾ Døde i København den 23. August 1829, Enken, Merle, som var født den 22. Okt. 1757, døde den 19. Nov. 1832.

⁴⁾ Moses David Cohen døde i ugift Stand den 19. Dec. 1859.

Abraham, Søn af Loser Krätzwäscher = A. L. Levy,¹⁾ og fik flere Børn. Den ene Søn, Meyer, blev gift med Jitche, Datter af Wulf Chajim i København,²⁾ en Søn blev ansat ved Nationalbanken i København og havde en Titel,³⁾ og en Søn var ved Postvæsenet i København.⁴⁾

(Fortsættes).

1) Mariane Cohen blev, 33 Aar gammel, gift den 11. Septbr. 1816 med Købmand i Hillerød, senere i København, Abraham Lazarus Levy, født 1792, død 10. August 1878. Hustruen døde den 28. Oktober 1859.

2) Meyer Abraham Levy, født 29. Nov. 1817 i Hillerød, boede en Tid i Hamburg, flyttede saa til København, hvor han drev en Koksforretning. Han blev gift med Wulf Philip Heymans Datter af første Ægteskab, Jette, som var Enke efter Julius Simon Lazarus. Han døde 13. Juli 1896, Enken den 19. Juni 1898. (Min Simon Lazarus og hans Efterkommere, S. 34, og Michaelen, S. 22.)

3) Moritz Levy, født den 16. November 1824, var Direktør for Nationalbanken, blev Konferensraad, og omkom ved en Ulykke i Frankrig den 12. Juli 1892.

4) Martin Levy, født den 21. Februar 1827, overgik fra Statens Tjeneste, i hvilken han var Statsgældsdirektør, til Handelsbanken, hvor han blev en af dens Direktører. Han døde den 24. April 1899.

JOEL LEVIN NATHANSONS OPTEGNELSER

om

FAMILIEN HAUSEN m. m.

MEDDELT OG FORSYNET MED ANMÆRKNINGER

AF

JOSEF FISCHER

(Fortsættelse.)

Om Edels Børn af første Ægteskab med Joseph Cohen kan oplyses følgende: Om Gitel se ovenfor. Bendit Cohen, som blev gift med Handele, Enke efter Joel, Søn af Nathan fra Altona, havde ingen Børn. Han døde 1790, ¹⁾ Enken døde i Marts 1813. ²⁾ Nathan Cohen ³⁾ blev gift med Serche, Chajim Stadt-

¹⁾ Bendix Joseph Cohen fik sammen med Broderen Philip (Side 119, Note 1) 4. Maj 1764 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig her i Landet og Ret til at betragtes som en indfødt (Sj. Reg.). Han tog Borgerskab 5. Maj 1766 som Jøde, men der fremgaar af hans Bos Behandling, at han var Vekselerer. Han døde 2. December 1789, 52 Aar gl., og efterlod en stor Formue (Skifterettens Protokol Nr. 162). Gravstenen omtaler hans store Lærdom.

²⁾ Hun var født ca. 1725, blev Enke 1764 og gift igen med den meget yngre Bendix Cohen. I sit første Ægteskab fik hun en Søn, Samson, som kaldte sig Samson Joel, men betegnes ogsaa med Efternavnet Cohen (Grunwald, Gravskrifter; Folketælling 1787, 1801). Handele døde 9. Marts 1813.

³⁾ Nathan Joseph Cohen var født 1738, nogle Maaneder før Faderens Død, og kom med Moderen til København, hvor han blev opdraget og oplært i Handelen hos Stedfaderen, Meyer Moses. Han blev gift 1769 og arbejdede i Begyndelsen i Svigerfaderens Forretning, men etablerede sig 10 Aar efter og tog Borgerskab den 12. April 1779. Han mistede sin Formue ved Ildebranden 1795, men var igen begyndt at komme frem, da han døde den 23. September 1800. Enken levede i smaa Kaar »af at stikke Sæt-

hagens ¹⁾ Datter, var etableret i København og havde 2 Døtre: Fradche blev gift med Mendel, ²⁾ Søn af Amsel Wallich, ³⁾ Knendelche med Levin, ⁴⁾ Søn af Nathan Cantor i Helsingør. ⁵⁾

ter«, og døde den 8. Maj 1806, 69 Aar gl. (Ekstraskatter 1762, Indkvarteringsmandtal, Folketælling 1801.)

¹⁾ Identisk med Heyman Moses Goldschmidt, der var født 1710 i København og tog Borgerskab den 21. Oktober 1740. Foruden Serche (Sarine) havde han følgende Børn: Samuel, Talloterikolektor, d. 1779, Joseph, Klasselotterikolektor, død 1813, Moses, d. 1816 i ugift Stand, Sara, Agent Abraham Moses Henriques' 3. Hustru, Breinche og Marthe, begge døde i ugift Stand henholdsvis i 1821 og 1811. Han døde 1789 efter at have været Enkemand i 34 Aar. (Ekstraskatter 1762, Skifterettens Protokoller, Begravelsesselskabets Regnskaber 1755.)

²⁾ Emanuel Wallich, Handelsmand, født 4. April 1769, døde 2. April 1853, hans Hustru Frederikke døde 10. Novbr. 1832, 57 Aar gl. Deres Datter, Esther, f. 1805, d. 1888, blev gift med Læge i Ebeltoft Wulff Siesbye, født 1800, død 1840. (Heyman Salomon Knors og Jokel Jacobs Optegnelser, Gravsten.)

³⁾ Amsel Wallich var 1724 født i Frankfurt a. M. og blev 1752 indforskrevet som Dugmager til Magnus Rubens nyoprettede Fabrik af »Haardug, Haar-Bomuld og Silkevat«, hvilken Fabrik han ved kgl. Privilegium af Decbr. 1754 fik Tilladelse til at overtage sammen med Grundlæggerens Søn. Omkring 1761 blev han gift med Sara, Datter af Valentin Levin og Hustru Esther, født (Heyman) Levy, fra Fredericia, og foruden Emanuel og den senere nævnte Heimann fødtes der i Ægteskabet, saavidt mig bekendt, 7 Børn. Efterkommere kendes kun af Sønnen Simon og Datteren Rose, der blev gift med Moses Berendt Goldschmidt. Amsel Wallich døde 31. Marts 1806, Hustruen 19. Maj 1807. (Mindedrift 142, Skifteprotokollen Nr. 254, Jokel Jacobs Optegnelser.)

⁴⁾ Levin Nathan Cantor var Hosekræmmer og Vekselerer i Helsingør, var født ca. 1770 og døde 24. Marts 1842, Enken Caroline døde 11. Juli 1862 i K. Af Børnene blev Datteren Henriette gift med Fætteren Nathan Emanuel Wallich, Adelaide og Esther døde i ugift Stand, og to Sønner udvandrede til Amerika. (Gravsten, Jokel Jacobs Optegnelser.)

⁵⁾ Nathan Levin Cantor var 1744 født i København, fik 27. April 1764 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig i Helsingør, hvor

Philip Cohen ¹⁾ blev gift med Hendelche, hendes Familie er mig ubekendt. ²⁾ Har faaet en Datter ³⁾, som

han etablerede sig som Købmand. Han blev gift med Esther, født Bendix, fra København, og havde to Døtre, Judithe, som blev gift med Farver og Kattuntrykker Isak Samuel Goldschmidt, f. 1774, d. 1850, og Rachel, som døde 1850 ugift. Nathan Cantor døde 2. Juni 1810, Hustruen den 22. Febr. 1802, begge i Helsingør (Folketælling for 1787, C. Nyrop, Danske Farvere 98).

¹⁾ Philip Joseph Cohen, født ca. 1730 i Hamburg, fik sammen med Broderen Bendix (Side 117, Note 1) ved kgl. Resolution af 4. Maj 1764 Tilladelse til at nedsætte sig her i Byen. Han tog 14. April 1766 Borgerskab og etablerede sig som Guldtrækker og Vekselerer. Han var et anset Medlem af Menighedens Ældste og Modstander af Reformpartiet. Han forsøgte i 1781 at tvinge sin Fætter i Hamburg, Isac Seligmann Cohen, til at udlevere to Ejendomme og 5000 Daler Courant til den Klausstiftelse (Midraschhus), hvortil de af den i 1728 afdøde Behrend Cohen (Side 55, Note 1) ved lovgyldigt Testamente var blevet skænket; ved en Forsømmelse fra Isacs Faders Side var de gaaet ind i dennes Bo, da han 1740 blev erklæret fallit, og efter Fallitens Ophevelse igen overdraget til Seligmann, der imidlertid var afgaaet ved Døden. Isac betragtede Ejendommene som lovlig Arv og ønskede ikke at udlevere dem til Stiftelsen. Philip Cohens Bestræbelser var forgæves, den jødiske Rets Kendelse af 19. August 1787 gav ham vel Medhold med Hensyn til Ejendommene, men der savnedes Magtmidler til at annullere Indførslen i Skødeprotokollen, hvor Ejendommene stod paa Isacs Navn. Dog skænkede Isac senere frivillig Grunden til Synagogen i Elbstrasse (D. Kaufmann i Monatschrift 40, 266-272). Philip Cohen døde den 27. Februar 1795 og efterlod sig en betydelig Formue (Minde-skrift 170).

²⁾ Hun kaldes Johanne og var født ca. 1735. I Folketællingslisterne for 1801 og i Skifteprotokollen betegnes hun som »født Cantor«. Hun var formodentlig Datter af Josua Isac Cantor og Hustru, Jitche, f. Levy, fra Nakskov, som begge døde der i Aaret 1742 i Løbet af 4 Uger (Gravsten). Johanne Cohen døde den 15. Februar 1814.

³⁾ Jitche (Judithe) blev født den 11. Maj 1773 og døde den 9. Juli 1855 (Gravsten).

1790 blev gift med Chajim, Søn af Amsel Wallich. ¹⁾ Disse fik flere Sønner ²⁾ og en Datter, ³⁾ som blev gift med Simon Eibeschütz. ⁴⁾

Philip Cohens Sønner var Josua, Joseph, Ber, Seckelche og Bendit. Josua⁵⁾ blev gift i Hamburg med en Søster af Jacob Hahn, de havde ingen Børn. Joseph⁶⁾ med

¹⁾ Heiman Amsel Wallich, Broder til førnævnte Emanuel Wallich, var født den 16. Januar 1767 (ikke 27. Januar 1768, som Gravstenen siger), tog 19. November 1792 Borgerskab som Handelsmand og døde den 19. Februar 1823 (Heyman Salomon Knors Optegnelser, Gravsten).

²⁾ Emanuel, født 14. August 1791, som døde i Rusland, og Joseph, født 11. September 1793, som døde ugift den 30. Maj 1853 (Jokel Jacobs og Simon Jacob juniors Optegnelser, Gravsten).

³⁾ Rose, den bekendte Legatstifterinde, var født 23. Februar 1796 og døde 16. Marts 1870 (Gravsten).

⁴⁾ Simon Aron Eibeschütz var den yngste af 5 Brødre og 3 Søstre, Børn af Aron Eibeschütz og Hustru Serle Levy fra Fredericia. Aron var født i Byen Eibeschütz i Mähren som Søn af Rabbineren Jochanan, fik den 4. Juli 1766 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig i København og handlede med Vin. Simon, som var født den 14. November 1786, tog den 8. April 1807 Borgerskab som Handelskommisær. Som saadan tjente han en stor Formue, og da han var barnløs, skænkede han i Forening med sin Hustru hele sin Formue — ca. 1,200000 Kr. — til velgørende Øjemed. Blandt Legatnyderne findes, foruden Slægtninge i en bestemt Grad, ogsaa Universitetsbiblioteket, den polytekniske Lærestalt, Kunstakademiet, Magistraten til Københavns Forskønnelse, hver med 600 Kr. aarlig. Foruden disse Legater indrettede han den 28. Januar 1834, Frederik VI's Fødselsdag, en Fribolig til 13—14 Familier, som tillige nyder aarlig Understøttelse af Legatets Midler. Han døde som Justitsraad — udnævnt i 1854 — den 25. November 1856 (Folketællingslisterne for 1787, D. Simonsen i Dansk Biografisk Leksikon IV., 455, Gravsten).

⁵⁾ Kom i meget ung Alder til Hamburg, hvor han antog Navnet Simon Philipson.

⁶⁾ Joseph Philip Cohen, født 1770, var Tal- og Klasselotterikolektor; han døde 12. November 1829 (Gravsten).

en Datter af Abraham, Søn af Wulff Moisling i København, ¹⁾ havde Tallotterikollektion. Ber ²⁾ blev gift med en Datter af Hirsch, Søn af Isserl Soldin. ³⁾ Efter Mandens Død blev Enken gift med Meyer, Søn af Marcus Burgkundstadt, kaldet den store Sanger Coppello. ⁴⁾ Hun fik ingen Børn. Seckelche ⁵⁾ og Bendit ⁶⁾ døde ugift.

(Fortsættes).

¹⁾ Bolette Cohen, født 1776, var Datter af Abraham Wulf, der sammen med Broderen Marcus (Model) indvandrede i Aaret 1774 fra Moisling. Deres Fader, Wulf Salomon, død 1775 i København, var Broder til Raphael Ascher Unnas Hustru Esther og til Marcus Melchiors Hustru (Mindeskrift 186, 189). Abraham Wulf, gift med Hanne Levin, var Købmand og døde 15. Marts 1815, 76 Aar gl. Bolette døde den 22. November 1846 (Skifteprotokol Nr. 108, Folketælling 1787, Gravsten).

²⁾ Behrend Philip Cohen, født 1774, var Guldtrækker og døde 15. Marts 1840.

³⁾ Amalie Soldin, født 23. Juni 1802, var Datter af Boghandler Hartvig S. og Hustru Marie, f. Wolff, hun døde 2. Juli 1880. (Gravsten).

⁴⁾ Amalie blev, 38 Aar gl., gift for anden Gang med Meyer Marcus Koppel, Søn af Købmand i Fredericia Marcus Koppel, kaldet Burgkundstadt, og Hustru Edel, som var Datter af Levi Marcus, kaldet Wiesbaden, fra samme By. Meyer Koppel, født 6. April 1790, som var Hosekræmmer, har antaget det mere velklingende Navn Carl Frederik Coppello, — han optraadte ogsaa som Sanger (Helaftens Koncert paa det kgl. Teater 1823) — og blev gift med Behrend Ph. Cohens Enke, med hvem han fik Guldtrækkerforretningen i Medgift. Han døde den 17. Maj 1859. Gravstenen kalder ham dog Meyer Marcus Koppel.

⁵⁾ Seckelche kaldte sig Levy Cohen, var Handelsmand og døde 9. Februar 1828, 52 Aar gl.

⁶⁾ Bendit Philip Cohen var Handelsmand og døde 21. Marts 1840, 59 Aar gl.

JOEL LEVIN NATHANSONS OPTEGNELSER
om
FAMILIEN HAUSEN m. m.
MEDDELT OG FORSYNET MED ANMÆRKNINGER
AF
JOSEF FISCHER.

(Fortsættelse.)

KNENDEL¹⁾ var gift med Levin Halle, som døde mange Aar før 1789.²⁾ Han efterlod sig en stor Formue³⁾ samt seks Sønner og tre Døtre: Joseph, Ber, Bendit, Wulff, Seligman, Meyer, Serliche, Merliche og Breine.

Joseph blev gift med Nenche af Familien Bochum i Celle, var Pantelaaner.⁴⁾ Havde mange Børn, der-

1) Knendel Cohen, Datter af Meyer Hausens 2. Hustru i hendes første Ægteskab med Joseph Behrend Cohen (Side 55), var født ca. 1735 i Hamburg og blev gift i Juni 1751 med Levin Wulff von Halle. Denne var ligeledes født i Hamburg, indvandrede 1749 med kgl. Tilladelse af 23. Maj her til Byen, hvor han blev 1. Gang gift med Schalom Unnas Datter Gelle, som døde Aaret efter, den 2. November 1750 (Gravsten). Knendel har efter Mandens Død den 21. December 1770 (Begravelses-selskabets Regnskaber S. 119) fortsat Guldtrækkerforretningen til sin Død den 24. August 1804. Hendes Formue blev af de selvs giftende Arvinger vurderet til 54000 Rdl. (Skifterettens Arkiv 1/r).

2) Se Note 1.

3) Ved Testamente af 19. December 1770 indsatte han Hustruen til Universalarving (Skiftedokumenter).

4) Han var tillige Kollektor og døde 30. Maj 1805, 57 Aar gl., hans Enke døde 27. December 1830 (Gravsten).

iblandt Levin Joseph v. Halle, som døde omkring 1820¹⁾. Han efterlod sig en stor Formue, 2 à 300,000 Bco.

Han blev 1801²⁾ gift med Rachel, Søster til David Hausen, og havde flere Børn.³⁾

Ber blev gift med en Datter af Moses, Søn af Nathan i Altona, havde en Søn og 3 Døtre.⁴⁾

Bendit var gift med Isac Rée's Datter Jitle og havde mange Børn.⁵⁾ Han døde mellem 1793 og 1795, var Medindehaver af Firmaet v. Halle & Rée.

Wulff⁶⁾ var gift med Prieveche, en Datter af Jonathan Oldenburg fra Altona⁷⁾, og havde to Sønner⁸⁾

¹⁾ Levin Joseph von Halle døde 8. December 1824 (Gravsten) og blev kun 47 Aar gammel.

²⁾ Var allerede gift i 1800 (Folketællingslisten 1801).

³⁾ Rachel, Datter af Amsel Jacob Meyer i hans andet Ægteskab (Side 54, Note 4), var første Gang gift med Jacob Isac Rée, som døde 11. December 1794, kun 25 Aar gl. I dette Ægteskab fødtes 3 Døtre, Jacobine, som døde ugift, — Michle, gift med Jacob Triest — og Mariane, gift med Roepstorf; i det andet Ægteskab fødtes bl. a. (Amsel) Andreas, gift med M. L. Nathansons Datter Sara, hvis Datter Louise blev gift med Digteren Henrik Hertz, — Emilie, gift med Vekselmægler Michael Henriques, og Betzy, gift med sin Fætter Grosserer Abraham Meyer, Fader til Apothekeren, Etatsraad Adolph Meyer i Aarhus (Jokel Jacobs Optegnelser).

⁴⁾ Ber Levin v. Halle, som blev født 15. December 1757, boede i Altona, hans Hustru Channa Sara døde 1. Juli 1804 i Altona (Grunwald, Gravskrifter Nr. 1530).

⁵⁾ Bendix Levin v. Halle, født 8. Oktober 1759, døde 12. April 1793, 38 Aar gl., efterladende 7 Børn (Folketællingslisten 1801, Gravsten). Enken døde 2. Februar 1808, 48 Aar gl.

⁶⁾ Wulff Levin v. Halle, født 24. September 1756, tog 14. April 1779 Borgerskab som Jøde og drev en betydelig Handel med Veksler. Han døde 25. Januar 1828.

⁷⁾ Prieveche v. Halle, Datter af Jonathan Meyer Goldschmidt, kaldt Oldenburg, døde 19. November 1807, 46 Aar gl. (Gravsten). Om Slægten findes værdifulde Oplysninger i M. A. Hannover, Adolph Hannovers fædrene og mødrene Slægt 36 og flg., 172.

⁸⁾ Grosserer Jonas Wulff v. Halle, død 22. Januar 1820, 36 Aar

og en Datter.¹⁾ Denne blev gift med Hambro.²⁾ I dette Ægteskab fødtes Sønnen Carl, som har den store Virksomhed i London.³⁾ Aaret efter Brylluppet

gammel, og Levin Wulff v. Halle, som var svagt begavet og ikke havde nogen Virksomhed. Han forulykkede ved en Ildebrand i Hillerød den 10. Maj 1834 og blev ca. 51 Aar gl. Om hans Død har Ministerialprotokollen følgende Tilførsel: Efter at der Natten imellem den 10. og 11. Maj 1834 var overgaaet Byen Hillerød en Ildebrand, efter hvilken fornævnte Levin Wulff v. Halle blev savnet, ere den 18. Maj 1834 nogle Levninger af et menneskeligt Legeme blevne førte hertil fra Hillerød, fundne paa afdøde Hertz Michaels Tomt dersteds, i hvis Huus den Afdøde havde været og fra hvilket kun han savnedes.

1) Mariane v. Halle, f. 1786, døde 10. Januar 1838.

2) Joseph Hambro var født 4. November 1780 som Søn af Calmer Joachim Hambro, kaldt Kalman Rendsborg, og Hustru Toba, Datter af Isac Joseph Levi (Mindeskrift 166). Calmer Hambro var født i Rendsborg, fik 31. Juli 1778 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig her i Byen, hvor han etablerede sig som Silke- og Klædekræmmer. Som de fleste Jøder havde ogsaa han at lide under Lavenes Forfølgelser, det lykkedes ham dog, næsten 60 Aar gl., ved en særlig kgl. Bevilling i 1805 at blive optaget i Silke- og Lærredskræmmerlavet. Men da Sønnen, den senere Hofraad Joseph Hambro, efter Faderens Død den 17. Januar 1806 (Gravstenen gengivet i „Gravminder“ S. 3) søgte at gaa ind i Faderens Rettigheder og motiverede sin Ansøgning med en Erklæring om: at være oplært i Faget, at have lært det enkelte og dobbelte Bogholderi, flere af de levende Sprog og kender tilfulde Veksel-Kurs og Stil baade her og andensteds, nægtede Oldermændene at optage ham. Han lagde sig efter Bankiervirksomhed i stor Stil, afsluttede danske og norske Statslaan, grundlagde en Dampmølle, den første her i Landet, og erhvervede en stor Formue. 1840 var han flyttet til London, drev Bankforretning der, hvor han ogsaa døde 3. Oktober 1848 (Oluf Nielsen, Meddelelser om Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlavet 187, Bricka, VI, 522). Foruden Joseph havde Calmer Hambro to Sønner, Isac og Simon, og Datteren Hanne, gift med, men senere skilt fra Lazarus Raphael (Folketællingslisten 1801, Skifteprotokol B. 12 og flg., Mindeskrift 55, 182).

3) Carl Joseph Hambro, født 23. November 1807, var Grundlægger af Bankhuset C. J. Hambro & Son i London. Han døde

blev Fru Hambro sindssyg, hvorfor Manden ikke kunde indgaa et nyt Ægteskab, og døde i London. Wulff Halle blev for anden Gang gift med Peirche, en Datter af Isak Nathan Leidesdorf fra Hamburg¹⁾, som var Broder til Joseph Nathan David, og fik med hende en Datter. Denne blev gift til Danzig, senere bosat i Berlin.²⁾ Efter Wulff Halles Død har Enken arvet efter sin Broder Samson, som havde været etableret i Paris, 1,000,000 Bco. Denne Samson døde i Berlin.

Serliche [von Halle] blev 1784 gift med Joel, Søn af Leb Goldschmidt i Hamburg, som var Broder til Gottschalk, Abraham og David Goldschmidt af Firmaet G. Lion Goldschmidt & Co., men selv ingen Forretning drev. De fik ingen Børn.

Merle blev gift med Salomon, Søn af Aron Signetstikker, som var en ansét Gravør i København.³⁾ De

17. November 1877. (Se om ham S. 22--23, om hans Slægt M. A. Hannover, Adolph Hannover S. 172.)

1) Se S. 55, Note 3. Hans Datter Egla blev som Enke gift med Enkemanden Akiba Wertheimer, Overrabbiner i Altona (Ed. Duckesz, Iwoh Lemoschaw 105).

2) Philippine v. Halle, født Nathan David, døde 1866, 73 Aar gl. Datteren var Caroline, gift Normann, som døde i September 1871, 60 Aar gl. Det var hende, der arvede Morbroderens resp. Moderens store Formue (Velvillig Meddelelse af Hr. Bogtrykker M. A. Hannover).

3) Salomon Aron Jacobson, født i April 1755, var Søn af Hof-Signetstikker Aron Jacobson og Hustru Frederikke Nathan. Aron Jacobson var født i Hamburg og indvandrede ca. 1740 her til Byen, hvor han blev en meget søgt Signetstikker og Medaillør. Den 18. Marts 1749 udnævntes han til Hof-Signetstikker og fik som saadan fast Gage (*min* Michaelsen 10, Nr. 3). I Aaret 1756 fik han Bevilling til at anlægge en Lakfabrik, hvortil han indkaldte Broderen Akiba Jacobsen, der skulde gaa i Kompagni med ham (Privilegien und Concessionen 1736—57 i Rigsarkivet). Efter kort Tids Forløb ophævedes Kompagniskabet, og Broderen, der var bleven gift med Hanna Rosbach, etablerede sig sammen med Svogeren Moses Melchior (Minde-

havde flere Børn, deriblandt den bekendte Professor Jacobson.¹⁾

Breine blev gift med Joseph, Søn af Isac Rée i København, Chef for Handelshuset v. Halle & Rée.²⁾ De havde 2 Døtre, Mirjam³⁾ og Edel.⁴⁾

skrift 166). Aron Jacobson, som var en af Menighedens Forstandere, døde 11. December 1775 (Gravstenen gengivet i »Gravminder« S. 3), Hustruen døde 5. Maj 1789 (Gravsten).

Salomon Aron Jacobson var ligesom Faderen Medaillør, arbejdede som saadan baade her i Byen og i Stockholm, blev Medlem af Kunstakademiet begge Steder, nød stor Anseelse og udnævntes til Professor. Han var sammen med Broderen David, ligeledes Hofgravør, blandt Lederne af Reformpartiet i Menigheden (Mindeskrift 38, 94). Han døde 28. Juni 1830, Hustruen, Merle, døde 13. Februar 1803 (Bricka, VIII, 376).

¹⁾ Professor Ludvig Levin Jacobson, født 10. Januar 1783, var den berømte Læge, Kirurg og Videnskabsmand, ved hvis Begravelse H. C. Ørsted og C. N. David holdt Taler (Mindeskrift 94). Indenfor jødiske Kredse gjorde han sig særlig bekendt derved, at han i Aaret 1842 nægtede at modtage en Indbydelse til et Naturforsker møde i Kristiania, da han ikke ønskede at nyde en Rettighed, der ifølge Norges Grundlov blev nægтет hans Trosfæller. Han undlod ogsaa at modtage et Professorat ved Københavns Universitet, da Kaldelsen var knyttet til den Betingelse, at han skiftede Tro. Han døde 29. August 1843 (Bricka, VIII, 371).

Blandt hans Søkende var Hof-Medailløren, Professor Albert Jacobson (1780—1836).

²⁾ Joseph Isac Rée, født 1767, var Broder til ovennævnte Jacob Isac Rée (S. 175, Note 3), begge Sønner af Isac Jacob Rée, som indvandrede fra Altona ca. 1755. Brødrene drev Forretningen sammen med Svogeren Bendix v. Halle (S. 175, Note 5). Søsteren Fradl blev 1794 gift med Gabriel Benjamin Cohen i Altona, en anden Søster, Knendel, med Simon Seligman Hahn fra samme By. Joseph Rée døde 17. Oktober 1808, kun 41 Aar gl., Enken døde 27. Februar 1844, 75 Aar gl.

³⁾ Marie Rée, født 1789, blev første Gang gift med Faderens tidligere Bogholder, senere Grosserer Falck Ahronsson, født 1777, død 27. Juni 1816, anden Gang med Overlærer ved den mosaiske Drengeskole, Professor Ludvig Holberg Warncke,

Brødrene Seligman¹⁾ og Meyer von Halle døde ugift.²⁾

Blandt Amsel Hausens Børn af første Ægteskab var Hizl. Hun blev gift med Leb Leidesdorf³⁾ i Altona og fik 11 Børn, hvoraf de fire endnu er i Live: Joel,⁴⁾ Mendel,⁵⁾ Hewle,⁶⁾ og Hendelche.⁷⁾ De blev gift i Juli 1773. Leb døde i Jan. 1833, Hizl døde 1. April 1834.

Moses, Søn af Amsel Hausen,⁸⁾ blev 1775 gift med født 7. Juli 1787, død 24. December 1848 (Folketællingslisten 1801, Hartvig Cohn: Friskolen for Drengbørn af den mosaiske Tro 1805—1905, 35). I sit første Ægteskab blev hun Moder til Overmedicus ved Frederiks Hospital, Prof., Dr. med. Arnold Andreas Bull Ahrensen, i sit andet Ægteskab til Professor ved Universitetet, Dr. med. Theodor Sophus Warneke. Hun døde 6. Okt. 1864.

4) Adelheid Rée, født 1790, blev gift med sin Fætter, Levin Bendix v. Halle, Grosserer i København.

1) Seligman Levin v. Halle var Handelsmand og døde 12. Januar 1794, 27 Aar gl.

2) Guldtrækker Meyer Levin v. Halle var den bekendte Legatstifter, han døde 5. Juni 1830, 60 Aar gl.

3) Levin Nathan var en anset Forstander for Menigheden i Altona. Hans Fader, Nathan Moses (Leidesdorf), som døde den 16. Maj 1782 i Altona, var født i København og Søn af Plyschfabrikant og Købmand Moses Nathan (S. 51, Note 2 og S. 52, Note 2).

4) Joel Levin Nathanson, Forfatteren af disse Optegnelser.

5) Mendel Levin Nathanson, Etatsraad, Grosserer, national-økonomisk Forfatter og Redaktør af »Berlingske Tidende«.

6) Hun blev gift med Joel Neuwied i Altona (Jokel Jacobs Optegnelser).

7) Hanna Nathanson blev gift med Vekselmægler og kgl. dansk Kommerceraad Berend Isac Rée i Hamburg (*min* Hartvig Philip Rée og hans Slægt 61). — Af de øvrige Børn kendes: Nathan Levin Nathanson, Grosserer i København (M. A. Hannover 67,75), — Brendle, gift med Simon Wiener i Altona, — Jacobine, gift med Joachim Henrichsen i Schwerin, hvis Søn var den bekendte Rektor for Odense Katedralskole, Etatsraad, Professor, Dr. Rudolph Henrichsen, og Bella, gift med sin Fætter, nedennævnte Meyer Moses Meyer, Grosserer i København, en Tid lang Kompagnon af M. L. Nathanson (Jokel Jacobs Optegnelser).

8) Om Moses Amsel Meyer se S. 54, Note 1.

sin Kusine Jochebed, Leb Hausens Datter fra Altona. ¹⁾ De fik 2 Sønner ²⁾ og en Datter, som blev gift med Scholaum Trier. ³⁾ Moses Hausen døde Juli 1782.

David Hausen ⁴⁾ blev April 1776 gift med sin Kusine

¹⁾ Jacobine Meyer døde 5. Juni 1796 i Altona (se forøvrigt S. 53, Note 3).

²⁾ Jacob Moses Meyer døde ugift 12. Marts 1799, 22 Aar gl. Han stiftede flere Legater i velgørende Øjemed. Den anden Søn var ovennævnte Meyer Moses Meyer (S. 179, Note 7), født 1782, død 26. Maj 1856. Til sin egen, senere til Børnenes Belæring holdt han en Hus-Rabbi hos sig, Jacob Rawitsch, som døde i hans Hus den 29. September 1838. Af hans 8 Børn nævnes Jacob Meyer, gift med Kusinen Sophie Trier, — Jacobine, gift med Købmand i København Magnus Moses Warburg, og Brendel, gift med Aron Ephraim Philipson.

³⁾ Brendel Meyer, f. 5. August 1775, blev gift med Scholaum Seligman Trier, der var Medindehaver af Firmaet Moses & David Amsel Meyer & Trier (Meyer & Trier). Hofraad David Amsel Meyer, der efter Broderens Død blev Eneindehaver af Firmaet, optog 1793 Trier i Firmaet, efter at denne havde ægtet Broderdatteren. Da Virksomheden blev udvidet, optog Meyer 1806 desuden M. L. Nathanson som Kompagnon. Meyer udtraadte af Firmaet i Aaret 1811 og døde 1813. Den almindelige Krise viste sig ogsaa at blive skæbnesvanger for dette Verdensfirma, 1820 maatte Firmaet standse sine Betalinger. Firmaet blev defintivt ophævet i Aaret 1830. Trier døde 19. November 1836, 68 Aar gl., hans Enke 20. April 1855. Af deres 19 Børn nævnes Jacob Seligman Trier, der blev Fader til Højskolemanden Ernst Trier (Viggo Trier, Stamtavle over Familien Trier, Tabel VII).

⁴⁾ Hofraad David Amsel Meyer, ifølge Ekstraskatter 1762 født 19. September 1755 (ikke 18. Januar 1753), begyndte i ung Alder at drive selvstændig Handel med Manufakturvarer, senere gik han over til Kommissionsforretninger, Handel med Veksler, og var Regeringens trofaste og uegennyttige Raadgiver i Finanssager. Som Tak herfor udnævntes han 1812 til Hofraad. Efter hans Død den 30. August 1813 udtalte Kabinetssekretæren Kongens Deltagelse i Familiens Sorg med følgende Ord: Allerhøjst-samme har kendt, agtet og yndet den afdøde som Mand af lyst Hoved, af kundskabsrig Erfaring og af ædel Retskaffenhed, der til hver Tid gav de umiskendeligste Prøver paa virksom Kærlighed til Fædrelandet og urokket Hengivenhed for Kongen.

Jochebed, Israel Hausens ¹⁾ Datter, og døde August 1813 uden at efterlade sig Børn, Enken døde i Sept. 1843. ²⁾ Han efterlod sig en stor Formue, deriblandt Spc. 147,000 i Kgl. Obligationer, og stiftede store Legater. ³⁾ Dertil hører ogsaa Stiftelsen »Meyers Minde«. ⁴⁾ (Fortsættes.)

Efterretningen om at have blandt sine tro Undersaatter tabt en saadan Mand, har bedrøvet vor gode Konges for ædle Følelser aabne Hjærte. (M. L. Nathanson, David Amsel Meyers Levnet 90).

¹⁾ Israel Jacob Meyer drev sammen med Broderen Levin (S. 53, Note 3) Vekselererforretningen Jacob Meyer & Sohn i Altona. Han var 4 Gange gift og havde mange Børn. Af disse kan nævnes Vekselerer i Altona Meyer Israel Meyer, gift med Zipora Fradl Levin fra Berlin, hvis 3 Døtre Jette, Hanne og Dina blev gift til København, henholdsvis med Jacob Salomon Meyer, med Baruch Isac Adler og med Ruben Moses Henriques (Jokel Jacobs Optegnelser og *min* Michaelsen 24, Nrr. 19, 20).

²⁾ Jacobine Meyer døde 24. Maj 1843, 89 Aar gl. Hun var sin Mand en god Støtte i hans udstrakte Velgørenhedsarbejde, særlig tog hun sig varmt af Opdragelsen af Moses Amsel Meyers 3 Børn, efter at Moderen var bleven gift igen og flyttet fra Byen. Den yngste af Børnene var kun 3 Aar gl., da de kom i hendes Hus, hvor de forblev indtil de selv dannede Hjem.

³⁾ Ifølge Skifteprotokollen var Boets Indtægter ved Opgørelsen den 15. Februar 1822: 240,093 Rbd. i Sedler og Tegn, 39,045 Rbd. i Sølv, 138,702 Rbd. i Hamburger Bco., desuden 294,000 Rbd. Sølv i Kongelige Obligationer. Ifølge Testamente af 6. August 1813 blev det omtalte Beløb i Kongelige Obligationer henlagt til velgørende Øjemed, og ved Fundats, oprettet den 13. December 1822 af Eksekutorerne S. S. Trier, M. L. Nathanson og Jacob Salomon Meyer, blev Beløbet fordelt mellem 35 Stiftelser. Det største Beløb tildeltes Friskolen for Drengbørn: 50,000 Rdl. Carolineskolen blev betænkt med 30,000 Rdl., Friboligen »Meyers Minde« med 25,000 Rdl., Fødselsstiftelsen med 25,000 Rdl., Universitetet med 20,000 Rdl., Herlufsholms Skole med 14,000 Rdl., Garnisonshospitalet med 12,500 Rdl., Kunstakademiet med 10,000 Rdl., samme Beløb tilfaldt Frederiks-Hospitalet, medens Døvstummeinstituttet maatte nøjes med 7500 Rdl. (A. D. Cohen, De mosaiske Troesbekjenderes Stilling i Danmark 363, Mindeskrift 52 og flg.)

⁴⁾ Grundstenen til »Meyers Minde« i Krystalgade 12 blev lagt den 27. Juli 1825 (Hist. Meddelelser om København II, 407 f.).

JOEL LEVIN NATHANSONS OPTEGNELSER
om
FAMILIEN HAUSEN m. m.
MEDDELT OG FORSYNET MED ANMÆRKNINGER
AF
JOSEF FISCHER.

(Fortsættelse.)

Moses Hausens Enke blev for anden Gang gift med sin Farbroder, Enkemanden Israel Hausen¹⁾, og fik ingen Børn med ham. Hun døde Maj 1796²⁾; Israel Hausen døde 3. Juli 1802.

Salomon, Søn af Amsel Hausen, blev i August 1782 gift med Hanne, Abraham Oldenburgs³⁾ Datter fra Altona, og fik kun een Søn, Jacob Salomon Meyer, som blev født i Oktober 1783. I Aaret 1795 flyttede Salomon med Hustru og Søn til Altona, hvor han døde den 25. Oktober 1795⁴⁾. Enken blev ikke gift igen. Han stiftede et Legat paa Sp. 11200, som administreres af Repræsentanterne i København. Sønnen arvede Sp. 32000. Denne Søn, Jacob, blev 30. Juni 1802 gift med Gitl⁵⁾, Meyer Hausens⁶⁾ Datter fra Altona, og fik mange Børn⁷⁾.

1) Se S. 181, Note 1.

2) Se S. 180, Note 1.

3) Abraham Jonathan Goldschmidt var Broder til Prieveche von Halle S. 175, Note 7.

4) Om Salomon Amsel Meyer og Sønnen Jacob se *min* Michaelsen 23, Nr. 17 og 18.

5) Gitl eller Jette Meyer døde 21. November 1847, 64 Aar gl.

6) Om Meyer Israel Meyer se S. 181, Note 1.

7) Vekselmægler Salomon Jacob Meyer, — Adelaide, gift med

Joseph Leidesdorfs¹⁾ Broder David²⁾ blev 1791³⁾ gift med Béle⁴⁾, en Datter af Raphael Leidesdorf i København⁵⁾. Han etablerede sig i København, fik flere

Garver Abraham Hertz, — Grosserer Alfred Jacob Meyer, — Jacobine, gift med Grosserer Wulff Philip Heyman, — Grosserer Meyer Jacob Meyer, — Rose, gift med Juvelerer Peter Hertz, — Mariane, gift med Thehandler Emanuel Bendix Salomon — og Esther, gift med Blikkenslager i Svendborg, senere i København, Joseph Ephraim Goldstein.

¹⁾ Om Joseph Nathan David se S. 55, Note 3.

²⁾ David Nathan David var født ca. 1760 i Altona, indvandrede efter Tilskyndelse af Broderen og fik 2. Oktober 1789 kgl. Tilladelse til at nedsætte sig her i Byen. Han tog 8. Decbr. 1790 Borgerskab som Jøde og blev i Aaret 1802 udnævnt til Stadsmægler. Han døde 12. Juni 1831.

³⁾ Ifølge Magistratens Copulationsprotokol blev han gift 6. August 1790.

⁴⁾ Bella David, født Raphael, døde 13. Oktober 1852, 80 Aar gammel.

⁵⁾ Raphael Leidesdorf er identisk med Raphael Jacob, der var født 1746 her i Byen og 7. Marts 1781 tog Borgerskab som Jøde. Han var Søn af Jacob Raphael, kaldt Leidesdorf, som flyttede fra Fredericia hertil og 5. Juli 1737 fik kgl. Tilladelse til at nedsætte sig som Handelsmand. Han blev en velhavende Mand, var flere Aar blandt Menighedens Forstandere, og det var ham, Menigheden havde at takke for, at Synagogen i Læderstræde blev opført, til Trods for den Modvilje, med hvilken Magistraten og Kancelliet i en lang Aarrække havde stillet sig i Vejen for en saadan Plan. Grundstenen blev nedlagt 29. April 1765, og det blev Jacob Raphael, der fik den Ære at mure den første Sten — efter OVERRABBINEREN — i Grunden. Til Indvielsen i November 1766 forfattede Hartvig Wessely et hebraisk Festskrift (Mindeskrift 148). Jacob Raphael var første Gang gift med Joseph Philip Unnas Datter Deiche, i hvilket Ægteskab der foruden Raphael fødtes Sønnen Joseph Raphael sen. Efter at have mistet Hustruen i April 1755 blev han 1757 gift igen med Abraham Levins Datter Mate (Martha) fra Fredericia. I dette Ægteskab fødtes 3 Døtre: Judithe, gift med Nathan Levin Meyer (S. 53, Note 3), Béle, gift med Kommissionær Moses Bendix Schiff, og Sara, gift med Nathan Amsel Meyer (S. 54,

Børn¹⁾, og var ligesom en af hans Sønner, Jacob, Vekselmægler i København²⁾. De var begge to formuende, Jacob var ugift. Fra Tiden efter Marts 1818, da jeg flyttede fra København, kan jeg intet oplyse³⁾.

Joseph Nathan David⁴⁾ blev Maj 1790 gift i Leipzig med Debora⁵⁾, som var Datter af Enken efter Baruch Levy fra København⁶⁾, hvor han har været etableret

Note 4). Jacob Raphael døde 27. November 1786, Sonnen Raphael Jacob den 26. September 1811. Blandt dennes Sønner var Joseph Raphael jun., én af Grundlæggerne af Carolineskolen (Supplikprotokollen og Sjæll. Reg. for 1737 i Rigsarkivet; A. D. Cohen, De mosaiske Troesbekenderes Stilling i Danmark 171; Leopold Löwenstein i Blätter für jüdische Geschichte und Litteratur V, 121; Folketællingslister for 1787 og 1801; Begravelsesselskabets Regnskaber S. 63 b; Gravsten; Begravelsesprotokollen).

1) Foruden nedennævnte Jacob havde David Nathan David følgende Børn, som alle døde i ugift Stand: Joseph, død 7. Marts 1814, 21 Aar gl., — Nathan (Nicolai), død 25. November 1829, 26 Aar gl., — Augusta, død 7. Januar 1854, 59 Aar gl. og Dorothea, død 25. September 1891, 91 Aar gl. I sit Testamente havde Dorothea David bestemt, at 80,000 Kr. skulde tilfalde det mosaiske Trossamfund som Legat til forskellige velgørende Formaal. (Folketællingslister for 1801; Gravsten; Fortegnelse over Legater III, 32).

2) Kaptajn Jacob Nathan David døde 20. Marts 1847, 53 Aar gammel.

3) I Fortegnelsen over Joder i Helsingør for 1819 findes følgende Oplysninger om Forfatteren: Joel Levin Nathanson, Lysestøber, 43 Aar gl., født i Altona, Lejdebrev af 5. September 1817, Enkemand; Moses Nathanson, hans Søn, 7 Aar gammel, født i Helsingør; *bortrejst 1819 til Hamburg* (Landsarkivet for Sjælland, Helsingør Byfogedarkiv).

4) Om Joseph Nathan David se S. 55, Note 3.

5) Debora David, som efter Mandens Død var flyttet til Datteren i Frankfurt a. M., døde der den 6. Oktober 1835, 71 Aar gammel. (Vor Fortid I, 519).

6) Baruch Levy var kendt under Navnet Bendix Moses Levy. Han var født 1707 i København som Søn af Moses Bendix Levy, kaldt Emden. Hans første Hustru, Pesl Lea Sara, Datter af

før, og nu igen er etableret. I Tiden mellem Maj 1790 og Januar 1793 har han faaet to Sønner, den ældste var Baruch, kaldet Benny¹⁾, den anden var den bekendte Professor David²⁾. Senere fik han ogsaa flere Børn³⁾.

Nathan Wiener, døde 10. Oktober 1759 efterladende følgende Børn: Sønnerne Nathan og Levin samt Dotrene Mathe, Marie og Hizl, gift med Wulff Marcus Halle. I hans andet Ægteskab fødtes Datteren Debora, som kaldte sig Georgine. Han døde 23. December 1783, og Enken flyttede til Danzig (Mindeskrift 164, Ekstraskatter for 1762, Gravsten).

1) Benny Nathan David, som var født 3. Marts 1791, lærte Handelen hos Faderen og i Hamburg, blev saa ansat paa Faderens Kontor, som han bestyrede en Tid. Efter Faderens Død afviklede han Forretningen og drog til Udlandet. 1840 etablerede han sig i Håvre og drev Speditions- og Kommissionsforretning. Efter 5—6 Aars Forløb hævede han denne Virksomhed, forlod Byen og bosatte sig i sin Fødeby, hvor han levede som Partikulier Resten af sit Liv. Han døde 17. September 1883, 92 Aar gl. (Vor Fortid I, 421 og flg.).

2) David Nathan David, eller som han senere kaldte sig Christian Georg Nathan (Nicolai) David, var født 16. Januar 1793, tog Doktorgraden i Filosofi, blev ekstraordinær Professor ved Universitetet. Blev afskediget paa Grund af sin politiske Optræden, men holdt dog senere igen statsøkonomiske Forelæsninger, var Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling, Medlem af Rigsdag og Rigsraad, blev Chef for det statistiske Bureau, Direktør for Nationalbanken og i Juli 1864 Finansminister. Han døde som Konferensraad 18. Juni 1874 (Bricka IV, 213, Mindeskrift 68).

3) Aron Anton David, født 3. September 1794, var fra Aaret 1820 Ejer af Rungstedlund, og døde 23. November 1868, — Adelaide David, født 24. Juni 1796, blev første Gang gift med Grosserer, Hofraad Georg Gerson, født 10. Oktbr. 1790, død 16. Februar 1825, og blev Aaret efter, 23. Maj 1826, gift igen med siciliansk Chargé d'affaires ved det danske Hof Prins Antoine Pignatelli-Ruffo, og levede i Udlandet, — den anden Datter, Augusta, født 27. November 1803, blev gift med Bankier i Frankfurt a. M., senere i Wien, Benedict Homberg. Hun døde i Wien i Aaret 1866. (Vor Fortid I, 474, L. Daæ, Breve fra Danske og Norske 92).

Broderen Bendit var ikke gift ¹⁾).

Amsel Hausen har med sin første Hustru ogsaa faaet to Døtre ²⁾). Den yngste af dem var Jochebed ³⁾), som 1779 blev gift i Moisling med Getschlik, Søn af Isac Halberstadt fra Frankfurt a. M. ⁴⁾), hvor han i flere Aar har været etableret. Han fik i Frankfurt flere Børn ⁵⁾), og var senere flyttet til København, hvor han ogsaa døde. Hans Enke døde mange Aar efter ham, ligeledes i Kbhvn., og blev 93 Aar gammel. Den ældste af hans Børn, Béle ⁶⁾), blev gift i Kbhvn. med Marcus Levy, Vekselmægler M. M. Levy ⁷⁾). Har faaet flere Børn, deriblandt nogle Døtre ⁸⁾). En af hans Sønner blev gift

¹⁾ Joseph og David Nathan Davids Broder Bendix (Benny) Nathan David var Grosserer og døde som Partikulier 3. Januar 1845, 71 Aar gl.

²⁾ Om den ældste Søster Hizl og hendes Børn se S. 179, Note 3—7.

³⁾ Jacobine var født 7. August 1760 og døde 28. November 1853. (Ekstraskatter for 1762).

⁴⁾ Gottschalk Halberstadt kaldtes ogsaa Gottschalk Frankfurter.

⁵⁾ Den ældste Søn, Meyer, antog Navnet Gottschalkson, han var født 1786 og døde 12. Maj 1868 i København, — den anden Søn, Moses Halberstadt, født 27. Maj 1792, døde 30. Juni 1872. Han var gift med Bella Davidsen, som døde 25. Februar 1863, 73 Aar gammel. Deres Søn David drev en stor Kornforretning, senere udvidet til en Forretning i Skind og Huder, desuden anlagde han en Dampmølle paa Kristianshavn. Foruden Datteren Bella, som omtales senere, var der en Datter, Hanne, født 13. Marts 1797, død 1. Februar 1890, som blev gift med Hosekræmmer Hertz Moses Bendix, født 21. Juli 1791, død 23. Juni 1867, og Stammer til en blomstrende Slægt.

⁶⁾ Bella Halberstadt, født 22. August 1781, blev 1804 gift med Marcus Moses Levy, som var indvandret fra Fordon 1798. Efter Mandens Død flyttede hun til Datteren i Berlin, hvor hun døde 7. Maj 1864 og blev 15. Maj begravet her i Byen. (Gravsten).

⁷⁾ Han fik 28. Juli 1801 kgl. Tilladelse til at etablere sig her i Byen og tog Grossererborgerskab. Han var født 2. Oktober 1780 og døde 8. April 1857 (Gravsten).

⁸⁾ De fleste af dem levede i Udlandet, Datteren Gunilda,

i Berlin, men var etableret i København, og drev en stor Kornhandel under Firmaet Halberstadt⁹⁾. Denne Marcus Levy har efterladt sig en stor Formue.

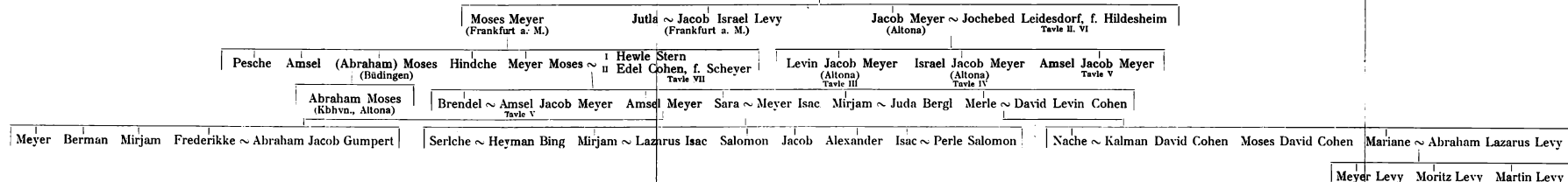
som var født 21. Juni 1806, døde 22. Maj 1847 her i Byen i ugift Stand (Gravsten), og Datteren Hanne blev 1842 gift med Hofraad, Dr. med. Adolph Schwitzer fra Berlin.

⁹⁾ Magnus Marcus Levy, bekendt under Navnet M. M. Levy jun., var født 26. August 1810 og døde i Berlin 12. Juni 1867 (Hiort-Lorenzen, Repertorium I).

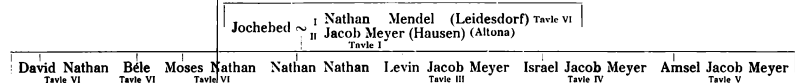
For at lette Overblikket over de forskellige Familier, som Grene af Familien Hausen ved Giftermaal er kommen i Forbindelse med, vedføjes nogle Stamtavleskitser, uden at disse gør Krav paa at være udtømmende eller fuldstændige, idet der principielt kun nævnes Personer, som omtales i Optegnelserne eller Noterne.

Af tekniske Grunde kunde der heller ikke tages Hensyn til den kronologiske Rækkefølge. J. F.

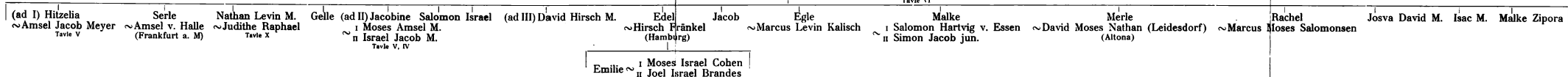
I
MEYER ABRAHAM (HAUSEN)
(Frankfurt a. M.)

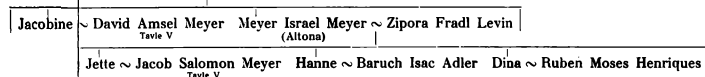
II
DAVID HILDESHEIM
(Altona)

III
LEVIN JACOB MEYER
Tavle I

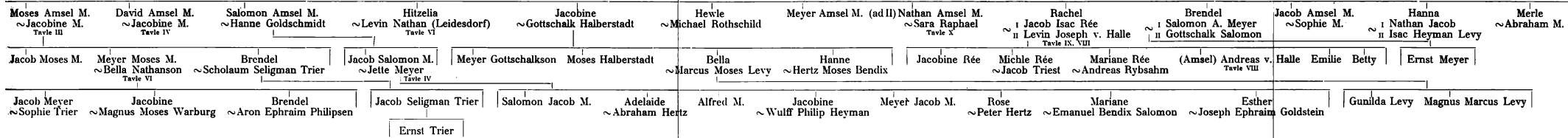

IV
ISRAEL JACOB MEYER (~ III Jacobine Meyer, f. Meyer)
Tavle I, III

V

AMSEL JACOB MEYER ~^I Brendel Meyer Tavle I
 ~^{II} Hitzelia Meyer Tavle III

VI

NATHAN MENDEL (LEIDESDORF) ~ Jochebed Hildesheim Tavle I, II

